

ОЦІНКА ЯКОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

ASSESSMENT OF THE QUALITY OF EDUCATION OF MEDICAL STUDENTS IN THE CONDITIONS OF DISTANCE LEARNING

Численні дослідження у західноєвропейських закладах вищої освіти свідчать про те, що студенти досягають кращого результату за допомогою дистанційного навчального середовища – спеціально розроблених дистанційних курсів, тоді як питання онлайн-підтримки навчального процесу в період глобального карантину залишається відкритим. Саме тому було вирішено з'ясувати та проаналізувати думки безпосередніх учасників освітнього процесу (студентів) щодо якості впроваджені дистанційної освіти.

Дослідження проведено серед 1 330 студентів II–VI курсів медичного факультету ІФНМУ (дівчат – 945, хлопців – 380) в 2020–2021 навчальному році: студентів II курсу було 195 (14,7%), III курсу – 316 (23,7%), IV курсу – 345 (25,9%), V курсу – 262 (19,8%), VI курсу – 212 (15,9%). Опитування проведено за допомогою Google-форми і включало 31 запитання щодо ефективності впровадження дистанційного навчання та адаптації до нього студентів-медиків. Дистанційне навчання в ІФНМУ проходило на платформі Microsoft Teams, про що зазначили 92,0% студентів (n=1224). Зручною дану платформу вказали 88,6% студентів. Важливо, що 13,3% студентів, які все-таки потребували допомоги в технічному супроводі онлайн-навчання, отримували відповідь упродовж доби.

Упродовж останнього календарного року (2020 р.) кількість працюючих студентів-медиків в ІФНМУ зросла майже вдвічі (до 36,9%). На нашу думку, дане явище пояснюється вмотивованістю студентів до навчання (36,4%) та браком практичного складника навчання (49,2%), згідно з опитуванням серед студентів. Проте загалом рівень мотивації серед студентів (не змінився чи знизився – 63,6%) корелює з рівнем навантажень (не змінився або зменшився – 67%), що вказує на негативну тенденцію в бажанні здобути якісну оцінку у 2/3 студентів-медиків.

28,2% респондентів зазначили, що якість їхнього навчання (в онлайн-умовах) поліпшилася, проте 18,7% уважають навпаки (погіршилася), ще 35,3% – що не змінилася. Варто зазначити, що дана тенденція однакова ($\pm 3\%$) на всіх курсах. Також до «плюсів» варто віднести збільшення корисного часу (за рахунок відсутності переїздів) у 57,2% студентів.

Важливим елементом дистанційного навчання була, є і залишається взаємодія між викладачем та студентом, тому оцінка «відмінно», отримана майже від половини (47%) студентів, є особливою для викладацького складу ІФНМУ. Дані щодо способу взаємодії з викладачем у формі практичних занять (34,9%) корелюють із «бажанням 2 студентів відвідувати заняття щодня (37,0%)». У майбутньому дистанційну форму навчання як основну розглядають 27,3% студентів-медиків, як допоміжну – 43,6%.

Ключові слова: дистанційне навчання, якість навчання, студенти-медики, опитування.

Numerous studies in Western European higher education institutions show that students achieve better results through a distance learning environment – specially designed distance learning courses, while the issue of online support for the educational process during the global quarantine period remains open. That is why it was decided to find out and analyze the opinions of the direct participants in the educational process (students) on the quality of the implemented distance education.

The study was conducted among 1330 students of the II–VI years students of the medical faculty of Ivano-Frankisk National Medical University (female – 945, male – 380) in the 2020–2021 academic year: there were 195 second-year students (14,7%), third-year students – 316 (23,7%), IVth years students – 345 (25,9%), Vth years students – 262 (19,8%), VIth years students – 212 (15,9%). The survey was conducted using the Google form and included 31 questions on the effectiveness of distance learning and adaptation of medical students. Distance learning at Ivano-Frankisk National Medical University took place on the Microsoft Teams platform, as noted by 92,0% of students (n = 1224). 88,6% of students indicated this platform as convenient. Importantly, 13,3% of students who still needed help with online technical support received a response within 24 hours.

During the last calendar year (2020), the number of working medical students at IFNМУ has almost doubled (to 36,9%). In our opinion, this phenomenon is explained by the motivation of students to study (36,4%) and the lack of a practical component of training (49,2%) according to a survey among students. However, in general, the level of motivation among students (did not change or decreased – 63,6%) correlates with the level of workload (did not change or decreased – 67,0%), which indicates a negative trend in the desire to obtain a quality grade in 2/3 of medical students.

28,2% of respondents said that the quality of their education (online) has improved, but 18,7% believe the opposite (worsened), another 35,3% – that has not changed. It should be noted that this trend is the same ($\pm 3\%$) in all courses. Also, the "pros" include an increase in useful time (due to the lack of relocation) in 57,2% of students.

An important element of distance learning was, is and remains the interaction between teacher and student. Therefore, the grade "excellent", received from almost half (47,0%) of students, is special for the teaching staff of Ivano-Frankisk National Medical University. Data on the method of interaction with the teacher in the form of practical classes (34,9%) correlate with the "desire" of students to attend classes every day (37,0%). In the future, distance learning is considered as the main 27,3% of medical students, as an auxiliary – 43,6%.

Key words: distance learning, quality of education, medical students, survey.

УДК 378.147+617+614.46

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/37.76>

Федорків М.Б.,

канд. мед. наук,
доцент кафедри загальної хірургії
Івано-Франківського національного
медичного університету

Джус О.В.,

докт. пед. наук, доцент,
завідувачка кафедри професійної
освіти та інноваційних технологій
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

Симчич А.В.,

канд. мед. наук,
доцент кафедри загальної хірургії
Івано-Франківського національного
медичного університету

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Одним із найбільших викликів сьогодення є криза через пандемію COVID-19, яка вплинула на всі сфери життя суспільства. Освітня система не стала винятком: пандемія зумовила уведення карантинних обмежень, які посилили пошуки шляхів розв'язання проблем навчання у закладах вищої освіти (ЗВО) України [1, с. 76].

В умовах карантину виникла потреба ефективно замінити традиційну (стаціонарну) форму проведення занять, не втративши при цьому доступність, гнучкість, інклюзивність та індивідуальну траєкторію навчання здобувача освіти. Розв'язання цього питання виявилось неможливим без широкого впровадження онлайн-технологій, фундаментальних змін у підходах до процесу організації навчання студентів [2, с. 13].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Досвід західноєвропейських закладів вищої освіти демонструє ефективність запровадження дистанційного навчання на одному рівні з аудиторними заняттями. Численні дослідження свідчать про те, що студенти досягають кращого результату за допомогою дистанційного навчального середовища, розробленого відповідно до їхніх стилів навчання [3, с. 155].

За період карантину виявлено чимало проблем в українській освіті: запуск платформи дистанційного навчання, адаптація навчальних програм, моніторинг навчальних результатів, навчання викладачів цифровим технологіям та забезпечення освітніх установ технікою, цифрова нерівність здобувачів освіти, нерівність у результатах навчання [4].

На думку Міністерства науки і освіти України, буде вдалим поєднання в освітньому процесі аудиторних занять з онлайн-технологіями у вигляді змішаного навчання [5]. Цей термін з'явився у вітчизняному науковому обігу шляхом запозичення з англійської мови літератури.

У переважній більшості предметом вивчення способів застосування дистанційних технологій навчання є спеціально розроблені дистанційні курси, тоді як питання онлайн-підтримки навчального процесу в період глобального карантину залишається відкритим. Хоча проблемі дистанційного навчання у ЗВО присвячено низку статей, зокрема Т. Десятова [6, с. 5] про використання дистанційного навчання в межах інноваційних технологій освітнього процесу у ЗВО.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак питання методики використання дистанційного навчання студентів-медиків в умовах карантину у науковій літературі висвітлено неповною мірою. Саме тому було вирішено з'ясувати та проаналізувати думки безпосередніх учасників освітнього процесу (студентів) щодо якості впровадженої дистанційної освіти.

Мета статті – дослідити доступність та якість дистанційного (онлайн) навчання серед студентів Івано-Франківського національного медичного університету (ІФНМУ) та визначити чинники, які впливають на рівень задоволеності студентів якістю дистанційної підтримки навчального процесу, на основі результатів онлайн-опитування, адже основною проблемою є неможливість здобуття практичних навичок студентами-медиками.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проведено серед 1 330 студентів II–VI курсів медичного факультету ІФНМУ (дівчат – 945, хлопців – 380) у 2020–2021 навчальному році: студентів II курсу було 195 (14,7%), III курсу – 316 (23,7%), IV курсу – 345 (25,9%), V курсу – 262 (19,8%), VI курсу – 212 (15,9%). Опитування проведено за допомогою Google-форми і включало 31 запитання щодо ефективності впровадження дистанційного навчання та адаптації до нього студентів-медиків.

Опрацювання отриманих результатів проводили за допомогою програмного забезпечення – табличного процесу Microsoft Excel та пакету прикладних програм Statistica Version 6 (StatSoft, Inc., USA).

Дистанційне навчання в ІФНМУ проходило на платформі Microsoft Teams, про що зазначили 92,0% студентів (n=1224). Зручною дану платформу вказали 88,6% студентів (n=1084). Розклад онлайн-занять улаштовує 710 студентів (53,4%). Переважно (86,2%) студенти користуються браузером Google Chrome. Серед джерел, з яких студенти отримують завдання з дисциплін, були: Microsoft Teams – 54,0% (n=718), сайт університету – 30,0% (n=395), месенджери (Viber, WhatsApp, Telegram) – 11,4% (n=151), соціальні мережі – 3,8% (n=50). Важливо, що 59% студентів не потребували допомоги в технічному супроводі онлайн-навчання, а 13,3% студентів, які все-таки зверталися до відділу технічної підтримки, отримували відповідь упродовж доби.

Варто зазначити, що впродовж останнього року кількість працюючих студентів-медиків в ІФНМУ зросла майже вдвічі. Серед опитаних респондентів 17,4% зазначили, що вони постійно працюють, а 19,5% – працюють на непостійній основі. Це явище можна пояснити нестачею середнього медичного персоналу у «ковідних» відділеннях, збільшенням кількості вільного часу у студентів, утратою доступу до пацієнта в умовах онлайн-навчання, вмотивованості студентів для вивчення та засвоєння практичних навичок.

Зручним навчальний портал ІФНМУ вважають 65,6% студентів. Лише 71,1% респондентів уважали себе поінформованими стосовно змін у процесі навчання в перші тижні дистанційного

навчання, та впродовж семестру цей показник знизився до 24,7%. Водночас лише 4,0% студентів указали на несвоєчасність розміщення електронно-інформаційних ресурсів на навчальній платформі університету.

На думку 12,2% студентів, дистанційне навчання розвиває самостійність у пошуку та використанні інформації, 7,1% студентів вважають, що воно розвиває навички самоконтролю, ще 12,6% – що воно мотивує до самоосвіти, для 49,5% це можливість навчатися у зручному місці.

Студенти відзначають такі переваги дистанційного навчання: збільшення корисного часу (за рахунок відсутності переїздів) – 57,2%, комфортна домашня атмосфера – 14,7%, можливість працювати – 11,1%, гнучкість навчального процесу – 9,0%.

Серед оптимальних способів взаємодії з викладачами студенти виділяють такі: практичні заняття – 34,9%, відеосервіси (Zoom, Microsoft Teams, Google Meet) – 36,2%, об'єднані інструменти (трансляція екрану, груповий чат, аудіоконференція) – 19,9%, вебінари – 7,4%, семінари – 1,7%.

У процесі опитування визначено, що 61,0% студентів почувають себе безпечно в стінах університету, проте лише 37,0% бажають відвідувати заняття щодня і 38,5% – двічі на тиждень.

Отримані дані щодо способу взаємодії з викладачем у вигляді практичних занять (34,9%) співставні з «бажанням» студентів відвідувати заняття щодня (37,0%).

28,2% респондентів зазначили, що якість їхнього навчання (в онлайн-умовах) покращилася, проте 18,7% вважають навпаки (погіршилася), ще 35,3% – що не змінилася. Варто зазначити, що дана тенденція однакова ($\pm 3\%$) на всіх курсах.

Більшість студентів виявилася адаптованою до умов дистанційного навчання: 37% – відмінно адаптовані, ще 41,5% – добре адаптовані, 18,9% – задовільно. Отже, можна зробити висновок, що 78,5% студентів-медиків змогли «перебудувати» себе як здобувача освіти в нових реаліях освітнього процесу. Важливо зазначити, що на майбутнє дистанційну форму навчання як основну розглядають 27,3% студентів-медиків, як допоміжну – 43,6%.

Варто зазначити, що 59,2% респондентів зазначили, що їм зручно навчатися в онлайн-форматі, ще 22,9% – зручно, але складно. Серед труднощів дистанційного навчання студентів-медиків варто виділити важкість засвоєння практичних навичок майже половиною (49,2%) респондентів. Проте слід відзначити, що рівень мотивації в рамках дистанційного навчання збільшився у 36,4% студентів, ще у 39,3% – не змінився і лише у 24,3% – знизився.

Також проведено суб'єктивну оцінку стосовно навантаження на студентів-медиків під час дистанційного навчання (відповідні дані наведено на рис. 1). Отримані дані співставні з рівнем мотивації серед студентів, у яких рівень мотивації не змінився чи знизився (63,6%), та серед тих, у кого рівень навантажень не змінився або зменшився (67%).

Важливим елементом дистанційного навчання була, є й залишається взаємодія між викладачем та студентом, тому оцінка «відмінно», отримана майже від половини (47%) студентів, є особливою для викладацького складу ІФНМУ. Решта даних наведена на рис. 2.

Висновки. Упродовж останнього календарного року (2020 р.) кількість працюючих студентів-медиків в ІФНМУ зросла майже вдвічі (до 36,9%). На нашу думку, дане явище пояснюється вмотивованістю

Рис. 1. Навантаження студентів-медиків в умовах дистанційного навчання

Рис. 2. Робота викладацького складу в умовах дистанційного навчання

студентів до навчання (36,4%) та браком практичного складника навчання (49,2%), згідно з опитуванням серед студентів.

Проте рівень мотивації серед студентів (не змінився чи знизився – 63,6%) корелює з рівнем навантажень (не змінився або зменшився – 67%), що вказує на негативну тенденцію в бажанні здобути якісну оцінку у 2/3 студентів-медиків.

Дані щодо способу взаємодії з викладачем у формі практичних занять (34,9%) корелюють із «бажанням» студентів відвідувати заняття щодня (37,0%).

У майбутньому дистанційну форму навчання як основну розглядають 27,3% студентів-медиків, як допоміжну – 43,6%.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Тернавська Т.А., Журат Ю.В. Дистанційне навчання у період карантину: переваги та недоліки. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Серія «Психолого-педагогічні науки»*. 2020. № 2. С. 76–81. URL: <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2020-PP-2-6-81>.

2. Панова С. Динаміка популярності дослідження проблеми впровадження дистанційного навчання в Україні (2018–2020 рр.). *Інноваційна педагогіка*. 2020. № 26. С. 13–17.

3. Tulbure, C. Do different learning styles require differentiated teaching strategies? *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2011. № 11. С. 155–159.

4. Совсун І. Які виклики ставить карантин перед школою, та як дати їм раду. 2020. URL: Які виклики ставить карантин перед школою, та як дати їм раду – Управління освіти ММР (mkrada.gov.ua)

5. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/rekomendacij-shodo-vprovadzheniya-zmishanogo-navchannya-u-zakladah-fahovoyi-peredvishoyi-ta-vishoyi-osviti>.

6. Десятов Т.М. Стратегії та інноваційні технології організації освітнього процесу в закладах вищої освіти в умовах непередбачених викликів. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2020. № 2. С. 5–10.